

is) al de verdrongen natuurlijke liefde richten, die Hij, als medium in geestelijke liefde voor zich als Levende Koning, en Leeraar, en Priester, heeft gevraagd, maar niet ontvaangen.

Als een familie een ouden vader heeft, wiens laatste levensjaren duister zijn geweest, dan zwijgt ze die maar dood. Ze praat, om hem of zich te troosten, des te drukker over zijn bloeiende jeugd, de veelbelovende.

Het is verschrikkelijk te zeggen, maar het is zoo:

Op DEZE manier viert de huidige z.g. unanyma-christenheid haar kerstfeest. Ze weigert te praten over het vervolg van Jezus, die geboren is, en „dankt God en Hegel“ (las ik eens bij Kierkegaard), dat ze tenminste eendrachtig kan knielen bij het kindje.

Maar de Sterke Held weigert, doodgezwegen te worden in zijn kracht; in zijn vervolgen. Hij weigert, kerstfeest te noemen, wat niet meer is dan het laatste restje conservatisme van een stervend christendom, dat maar niet belijden wil, dat het met zijn gedachten al lang ontzoonen is aan het Paulus-Archiv (vergeef de parallel), en er ook niet meer belang in stelt.

Daarom zal het op ons Kerstfeest tot bekeering moeten komen. In ons leven, in onze school, in onze pers. We zullen elkaar in de oogen moeten zien: hoe sta jij, en jij, en hoe sta ik zelf, tegen de heilsfeiten? We zullen moeten zuiveren onze schoolbesturen, onze redactie-bureaux, van wie die vraag naar HEM-in-zijn-feiten vervelend vinden, en het er niet op aan zien komen, of men over het loege graf, en over de hemelvaart soms „een andere gedachte“ heeft. Want wie niet geloofd, wat de klassieke kerk uit de Schrift geloofd heeft, die viert geen kerstfeest, maar die verliest zich op zijn eigen vage restjes van kinderlijke droomen.

Hij heeft immers niet „herdacht“, dat de thans in het heelal ergens presente Koning eens kindje is geweest, om zoo haastig mogelijk aan de kinderschoenen te ontwassen.

Willen wij ons kruis op ons nemen? Dan ook dit bepaalde kerstkruis. Al kost het ons booze blikken, al vindt men u niet „netjes“. En niet pacifiek.

Want als wij zoo ons kerstkruis in den tijd van Assen en van Barth en van het Algemeen Weekblad en van Brunner op ons nemen, en het evangelie weer onverfilosofeerd waarachtig preeken durven, zonder ons een rad voor de oogen te draaien, dan zal het weer aangaan op den levenden Christus. Dan wordt Hij weer de macht, met wien Rusland en wijzelf te doen krijgen. Dan zal het heilsfeit geen interessant punt voor academische betoogen zijn, maar het zal er vandaag zijn, in zijn ten hemel wonen, met datzelfde lichaam dat eens in de kribbe lag. En dit levende heilsfeit zal dan tot de aarde wederkeren met de zegeningen, en de obligaties van een concrete kerkreformatie, en van beginsmatige levenszuivering, en van leer-verdieping, en van christelijke politiek, en ook van een nieuwe sociale verordening, waarin men het „waagt“ met het Woord, tegen de massa in. Het heilsfeit zal dan weer concreet zijn, onze gedachten in den hemel voeren, en vandaar tot ons terugkeren met concrete, op de wereld ingrijpende, tegen de zonde ingaande directe leer- en levens-thesen. En praktijken.

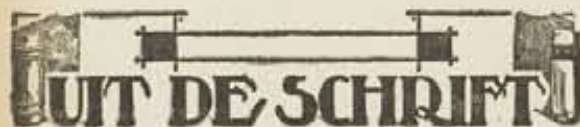
Ik hoor op kerstfeest het Kindje niet schreien, maar ik hoor voor en op en na het Kerstfeest den Koning spreken in zijn Woord. En Hij vraagt mij, en alle redacteurs, en dominees, en professoren, en moderamenleden, ons allemaal, of wij het nu eens niet liever zouden hebben over zijn VERVOLG. Want „gedachtenisvieren“, dat is alleen dan wezenlijk, als men een punt des tijds invoegt in de lijn, het vlak, de wezenlijke konkrete wereld, waarin het is gelegen.

Het Kind was irrisistent. Maar het is nu al zoo veel duizend jaar onze verschrikkelijke Koning.

En voor ieder, die zich heden bewust van het naamchristendom bekeert, en de roode lap wil worden voor den antichristelijken en den pseudo-christelijken stier, is hij daarin (niet daarom, doch daarin) zeer genadig.

Zeer ge-na-dig.

K. S.

Toch teeken. (Kerstfeest).

En dit zal u het teeken zijn: gij zult het Kindken vinden in doeken gewonden en liggende in de kribbe.

Luc. 2:12.

„Het kindken“, zoo leest onze Statenvertaling in navolging van andere oudere vertalingen. Zoo is dit woord vastgeklonken in onze geheugens. Het kindken.

Maar in den Grieksch tekst staat dat lidwoord

niet, zoodat we genoodzaakt zijn, het zoo te lezen: Gij zult een kindeken vinden...

Dat bepaalde lidwoord heeft nu schuld gedragen aan een verschuiving van den klemtoon in ons lezen. De zwaarte ligt naar die onjuiste lezing op het laatste van het vers, op de doeken en de kribbe, waarin de herders het kindeken zullen vinden. Terwijl naar juiste lezing, in ons Nederlandsch met onbepaald lidwoord, al de nadruk vallen moet op het eerste; ge zult een kindeken vinden! Een kindeken; geen volwassen man, maar een zuigeling, zooals elk ander zuigeling ingewikkeld in doeken, en, arm als het is, gelegd in de krib.

Een kindeken — dat zal u het teeken zijn, waar bij ge zult zien, dat de boodschap der Engelen waarheid is; dat God heeft gedaán, wat Hij heeft beloofd; dat de Zaligmaker heden geboren is.

Dat is Gods teeken nu. Een onnoozel, hulpbehoevend, klein kind, de zuigeling in de kribbe!

Is dat nu niet juist het omgekeerde van een teeken? Het wonderlijke, dat zou een teeken hebben kunnen zijn. Het buitengewone. De staf van Mozes, ja, die was een teeken. En het vlies van Gideon, en de zonnwijzer van Achaz. Maar dat kindje in de kribbe, kan dat nu wel een teeken zijn?

Als daar komen in den stal van Bethlehem de zoekers en de twijfelaars van deze eeuw, de menschen, die achter Gods beloften steeds een vraag-teeken plegen te zetten, ja, dan zullen zij daar wel schouderophalend staan bij het kindeken.

En toch: dit zal u het teeken zijn. De herders. En dat zijn menschen, die geloovig voor Gods Woord en beloften hebben leeren buigen. Die God gelooven op Zijn Woord.

Voor hen is dat kindeken Gods teeken metterdaad. Het wijd geopende oog des geloofs leert hen in dat kindeken den Zaligmaker zien. Al is het een kindeken, toch teeken. En straks keeren ze terug, lovende en prijzende God.

Het geringe van het teeken verhindert de geloovige herders niet, om daarin de waarheid te zien van Gods Woord en beloften.

En de grootheid van het teeken dringt ongeloovigen niet, hun ongelooft te laten varen. En zelfs een kind Gods houdt soms zijn ongeloofsbezwaren ondanks het grootste teeken nog vast. Mozes na al wat God bij den brandenden braambosch hem had laten zien. Gideon ondanks het eerste teeken van het vlies.

Maar als God eerst een menschenhart gebogen heeft, zoodat het geloovig voor hem knielt, dan wordt al wat God daarvoor verordeneert, teeken, en gaat ge lovend en dankend weer heen.

Een kindeken, dat is nu Gods gave op het Kerstfeest. De Zaligmaker. De hoop en de roem van het schuldbeladen zondaarshart, dat om genade leerde roepen.

Dat kindeken is tegelijk ook teeken. Waarborg, dat God woord houdt. Wie licht en vrede begeert, o, die moet op dat Kindeke zien, het teeken Gods!

Dat Kindeken alleen. De menschen van vandaag hebben aan dat teeken niet genoeg. Schouderophalend gaan ze het voorbij, ondanks al hun luidruchtig Kerstfeestmisbaar en hun bloemen en pret. Want dat dat kindeke nu de redding der wereld wezen zou, o, als ge hun dat op het Kerstfeest vraagt, dan gaan ze schateren en schouderophalen — dat hebben ze met hun Kerstfeest niet bedoeld. Ze moeten wat meer hebben en wat anders, als het redding brengen zal. Een wonderlijk systeem. Een krachtmensch. Een nieuw geluid. Een reuzenfiguur — maar dit kindeke niet. Omdat het maar een kindeke is, en straks als kruiseling ondergaat, daarom gaat de Kerstfeestvierende wereld Hem glimlachend voorbij.

En toch teeken!

Al wat hij de gratie Gods geloofd, knielt in den geest nu bij de kribbe van Bethlehem neer, en aanvaardt, en aanbidt.

Omdat de oogen geopend zijn.

En dan zien die geopende oogen in dat Kindeke heerlijkheid en schoonheid van genade.

Laat ons dan heengaan naar Bethlehem, en zien, wat ons de Heere verkondigd heeft.

Rondom ons schreeuwt het woeste rumoer van een feestvierende wereld, die met wat groen en bloemen en kleurig papier de loege kribbe maskeert, maar het Kindeke voorbijgaat.

Laat ons dan heengaan, en zien, tot ons oog Hem, Gods teeken en onzen Zaligmaker, aanschouwt.

Laat ons bij dat Kindeke knielen, en fluisteren: Gij zijt de schoonste van de menschenkinderen, want genade is uitgestort op Uw lippen.

Dat is de heerlijkheid van het Christusfeest, dat dat Kindeke ons teeken wezen mag van Gods liefde en Gods beloften jegens ons.

Veracht en voorbijgegaan.

En — toch teeken!

C. B.

KERKELUK LEVEN

Een vervolg op Assen. (II.)

Wegens plaatsgebrek moet ik dat artikel uitstellen tot een volgend nummer.

K. S.

Karl Barth's nieuwe dogmatiek. (II.)

Den vorigen keer hebben we enkele woorden gesproken over Barth's antwoord op de vraag, wat dogmatiek is.

Thans een enkel woord over de vraag, wat hij verstaat onder het dogma.

Barth onderscheidt in dezen tusschen drieërlei: a) in de eerste plaats ziet hij dogmatische stellingen, dogmatische thesen (Sätze). Zelf omschrijft hij deze als de Sätze van de dogmatische wetenschap. Deze Sätze liggen op den ondersten trap der ontwikkeling.

b) Voorts zijn er de dogmata (de dogmen, meervoud). Hieronder verstaat Barth blijkbaar de bepaalde, historische vaststelbare, door een bepaalde kerk in een bepaald jaar in bepaalde forme gefixeerde dogmen. Deze dogmen zijn dus een meervoud, waarmee als enkelvoud correspondeert: „een dogma“. Deze dogmen zijn dus vrijwel gelijk aan de onder a) genoemde dogmatische (leer)stellingen, maar ze verschillen in zóóverre ervan, als de onder a) genoemde stellingen wetenschappelijke stellingen zijn, doch de dogmen, hier onder b) bedoeld, den ijk der kerk verkregen hebben. Dogmen noemt Barth: de door de kerk erkende en bekende, in de kerkelijke belijdenisschriften neergelegde, leerstellingen. We staan dus hier op den tweeden trap der ontwikkeling.

c) Nu komt evenwel het moeilijke puntje, waarop ieder, die tot nu toe Barth heeft aangehoord, met bijzondere belangstelling de ooren spitst: immers, nu raakt Barth aan de vraag, wat men aanvangen moet met die leerstellingen (a) en die dogmen (b)? Zijn ze waar, kan men Gods stem erin beluisteren? Zoo neen, zullen we dan hier maar een streep zetten, en eindigen met de verklaring, dat de kloof tusschen God en mensch blijft gapen? Neen, zegt nu Barth, ik zet nog geen streep, en ga nog verder, ik onderscheid als derde (c) „het dogma“. De lezer moet hier goed lezen: onder b) was sprake van „dogmen“, en dat woord was een meervoudsvorm van dit enkelvoud: „een dogma“. Tegen over deze gevallen van „een dogma“ staat nu, of liever, daarboven uit gaat nu (volgens Barth, wel te verstaan) „het dogma“.

Wat is dat: „het dogma“?

We laten Barth zelf weer spreken. Hij verstaat eronder: „de samenvatting (Inbegrip) van alle mogelijke (!) leerstellingen; let wel, niet van alle mogelijke leerstellingen, in zóóverre deze in de wereld op bepaalde manier nu eenmaal geformuleerd zijn, maar in zóóverre deze de openbaringswaarheid WILLEN grijpen en doorgeven. „HET“ dogma is, alweer volgens Barth zelf, datgene, wat alle dogmen (b) met hun streven naar de openbaringswaarheid zeggen willen. Het is het dogma, waar naar de dogmatiek vraagt. Het is het „wezen“ (!), waarvan de onder b) bedoelde dogmen en ook de onder a) bedoelde leerstellingen der dogmatische wetenschap „verschijningen“ zijn. Het is hier de plaats, om even stil te staan, en ons af te vragen, wat wij nu aan deze onderscheidingen hebben.

In enkele korte opmerkingen, waarvan natuurlijk de diepere achtergrond en de laatste verantwoording in dit populair blad achterwege blijven moet, vatten we samen wat ons voor de door ons gezochte lezers van het grootste gewicht lijkt.

1) Het is blijkbaar Barth er nog steeds om te doen, nadruk te leggen op het menselijk onvolkomene van alle door menschen (ook kerken) gegeven uitspraken. In zóóverre blijft hij zich dan ook in de grondstructuur van zijn denken gelijk, en verzet hij zich nog steeds met hand en tand tegen elke „theologie des roems“ (theologia gloriae), welke zou zeggen: ik ben er al, ik weet het al, ik heb het al. Was er voor zoo'n „theologia gloriae“ werkelijk plaats, meent Barth, dan was tegelijk de tijd voldragen; zulk een theologia gloriae behoort tot den staat der voleinde dingen, niet tot „deze aarde“. Nog altijd klinkt op dit beslissende punt Barth's stem als vroeger: God is in den hemel en gij zijt op de aarde (Psalmwoord!), maar niet het enige, God zij geloofd, K. S.). Ondanks alle mogelijke concessies, die Barth aan zijn bestrijders doet (naar het lijkt), ondanks alle tempering van stemgeluid in zijn voordragen van bepaalde specifieke Barthianismen, blijft hij op dit punt zich gelijk, en is hij nog altijd de man van den Römerbrief, als het op den wortel aankomt, die zijne vruchten draagt. Nog steeds ontbreekt de wending naar Calvin, die tusschen Gods Woord en het leven, de existentie, van den mensch, een betrekking van Vader-kind, Gever-ontvanger, Pædagog-pupil ziet. „Zoo hoog de hemel is boven de aarde is het Woord Gods boven het dogma“.

zoo heet, even hoe van bevel, van dogma, bevel, van

2) Wa meer als sel. Men tingen va een „onl men, we-komment standpun te verge lling“ van „Het W werd ge tiek op degenen, meenen opvatting („ontwikle ten bestn of zelfs v is. Ik zi het deba orin vind van een kens, die van hun dat ze ex lingen ra dan bij C ven ze (de vraag Hem be l iets nóg te doen hersch „aarde“, zeg ik bli royal te nog, steed wikkeling knabbelem niet legg fundamen onder nog het feit, e zettelijk teekent n lijkheid.

„öndie nog steeds gedaan h op eigen niet verlat 3) Dat E maar-met-niet van den, blijk vraagt, w over het „nu over „dogma“ i lijke verk neergelegd wat dichte vroegere „schijn is nu verder ook deze lucht „betrekk om de be onstemm bijbel als „de kerkel bijbel als nu de nu dogma“? niet van, we ervan weer uit b en daar

Dr Ber het „aankn mensch zou consequent de grondsla daarmee eer dialektische meer volde paradox“. In is, is hij he „niet mee het weze schijnt het van „een“, c al minder v uit elkaar g zelde) oerf ner's „aank zooreer me paradox nog 9) Ook tu gehoorzamer feit van de wat eene is wat anders door het an lijke onnav

zoo heet het hier, ook nu. En, — „de hemel staat oven hoog boven het kerkelijke dogma, in den zin van bevel, als boven het kerkelijke dogma in den zin van leerstelling" (Barth ziet in het kerkelijk dogma óók een bevel, maar dan een menselijk bevel, van zondaren).

2) Wat nu deze concessies aangaat, deze zie ik meer als tragisch, dan als moedgevend verschijnsel. Men neigt er toe — ik denk hier aan uitlatingen van dr Berkouwer in diens dissertatie — een „ontwikkeling" in Barths denken aan te nemen, welke dan loopen zou van het eerst in den kommentaar op den Romeinerbrief ingenomen standpunt tot zijn jongste geschriften; en welke te vergelijken zou zijn met Haitjema's „ontwikkeling" van „Hoogkerkelijk Protestantisme" tot zijn „Het Woord Gods in de moderne cultuur". Dit werd geschreven vóórdat Barths nieuwe dogmatiek op tafel kwam te liggen; ik vermoed, dat degenen, die het met zulk een zienswijze eens zijn, meenen zullen, dat deze jongste dogmatiek hun opvatting bevestigt. Zonder evenwel op een woord („ontwikkeling") te willen vitten, geloof ik te moeten bestrijden, dat hier inderdaad van zulk een, of zelfs van eenige reële „ontwikkeling" sprake is. Ik zie wel degelijk nieuwe elementen in het debat optreden, maar omdat ik geen eenheid erin vinden kan, zie ik ze niet als symptomen van een heusche ontwikkeling, doch als vraagtekens, die zoowel Barth als Haitjema aan den rand van hun eerste „95" stellingen plaatsen, zonder dat ze evenwel den moed hebben, die „95" stellingen radikaal te verscheuren, en opnieuw, en dan bij Calvin, te beginnen. In den grond blijven ze zich gelijk. Op het principiële punt (de vraag, of God met Zijn Woord doen kan, wat Hem behaagt, en of datgene, wat Hem behaagt, iets nog hoogers is, dan wat Hem behaagde te doen bij de schepping der dingen, wijl de herschepping iets nieuws, „chedasjäh" op „aarde", in de „schepping", stelt). — op die vraag, zeg ik blijven zoowel Barth als Haitjema van een royaal terugnemen ver; ongetwijfeld, wijl ze het nog steeds niet met Calvin eens zijn. Geen „ontwikkeling", maar een „omzwerving" dus. Wel een knabbel aan de theologie der paradox, geen dynamiet leggen evenwel onder haar grondlagen, haar fundamenteen. Zij is de eenige theologie¹⁾, waar onder nog steeds geen dynamiet gelegd werd; en het feit, dat het woord „paradox" door Barth opzettelijk wat spaarzamer gebruikt wordt, betekent nog niet een erkenning van zijn ondeugdelijkheid. Waar wij meenen, dat dit woord een „öndienst" heeft gedaan, daar meent Barth nog steeds, en zegt het ook, dat het zijn „dienst" gedaan heeft. Op dit punt blijft de omzwerving op eigen denkveld tragisch, wijl de grenzen ervan niet verlaten, het terrein zelf niet omgewoeld wordt.

3) Dat hier inderdaad van zelf-disputabel-stelling-maar-met-behoud-van-oorspronkelijke-positie, en niet van „ontwikkeling" gesproken dient te worden, blijkt wel, zodra men maar eens zich afvraagt, wat van de boven gegeven beschouwing over het „dogma" te denken is. Let wel: het gaat nu over „het", niet over „een" dogma. „Het dogma" is „de overeenstemming van de kerkelijke verkondiging met de in de Heilige Schrift aangelegde (bezeugte) openbaring". Dat lijkt heel wat dichter bij ons te staan, dan we van Barths vroegere woorden dorsten zeggen. Maar meer dan schijn is het niet, als men maar vraagt, wat er nu verder volgt. Immers: „het dogma", en dus ook deze „overeenstemming" hangt in de lucht. „Het dogma is bij Barth een begrip van betrekking of: verhouding; het gaat hier om de betrekking (de verhouding) van de overeenstemming der kerkelijke verkondiging met den bijbel als Woord Gods.²⁾ „Het dogma" heet nu „de kerkelijke verkondiging in zoverre zij met den bijbel als het Woord Gods overeenstemt". Maar nu de nuchtere vraag: hebben wij dan „het dogma"? Neen, antwoordt Barth, wij „weten" er niet van, en we „hebben" het ook niet. „Wisten" we ervan, „hadden" we het, dan kwamen we weer uit bij de „theologie des roems" (zie boven), en daar mag de kerk niet terecht komen. We

¹⁾ Dr Berkouwer meent, dat Brunner in zijn leer van het „aanknooppingspunt" (dat voor Gods spreken in den mensch zou te vinden zijn), een meening voordraagt, die, consequent doorgevoerd, moet leiden tot een loslaten van de grondslagen der „dialectische theologie". Ik ben het daarmee eens; niet evenwel met zijn bewering, dat men de dialectische theologie in haar tegenwoordigen vorm niet meer voldoende kan karakteriseren met „theologie der paradox". Immers, in zoverre die naam niet „voldoende" is, is hij het nooit geweest; maar blijkens de uitdrukking „niet meer" niet Dr B. een verandering van positie in het wezenlijke. Die kan ik niet toegestaan. Slechts schijnt het mij toe, dat men beter zeggen kan, dat van „een", of van „de" dialectische theologie (als eenheid) al minder valt te spreken, wijl de grondleggers al verder uit elkaar gaan. Barth zelf (en dat is illustratie bij wat ik zeide) oecent ook critiek (in deze dogmatiek) op Brunner's „aanknooppingspunt". Een bewijs, dat het hem niet zozeer met het woord, als wel met de zaak van het paradox nog altijd ernst is.

²⁾ Ook tusschen God als Beveler en den mensch als gehoorzamer; ook tusschen het feit van dit bevel en het feit van deze gehoorzaamheid. Dat zijn drie dingen, maar het ene is voor wie geen oratorie verlangt, al weer heel wat anders dan het andere. De afwisseling van het ene door het andere is in wetenschappelijk opzicht een hinderlijke onnauwkeurigheid.

„hebben" dus „het" dogma niet, maar we „vragen" er naar, meent Barth.

4) Men ziet, hoe imaginair heel deze constructie is, en hoe imaginair ze alles maakt, wat de kerk heeft.

a) Wat het eerste betreft: deze constructie van „HET" dogma, dat dan op een hoogere sport van de ladder (het beeld is van Barth zelf) zou staan dan de onder a) en b) genoemde leerstellingen, en dogmen, is onwezenlijk. Als ik een trap heb met drie treden, dan moeten die drie treden in dezelfde „wereld" in hetzelfde „vlak", in dezelfde „dimensie" liggen. Men kan geen ladder, geen trap hebben, waarvan de eerste trede „letterlijk", de tweede „figuurlijk", de derde weer wat anders is. Of waarvan de eerste trede concreet, de tweede abstract, de eerste een „werklijheidsding", de tweede een mathematische constructie (en dus onwerkelijk) is. Zulk een „trap" met zulke „treden" construeert evenwel hier Barth. De eerste beide treden (a en b, leerstellingen en dogmen) zijn werkelijke dingen; je kunt zoo maar zo in de boeken zien gedrukt, of in synodale acta opgeborgen. Maar die derde trede (Stufe), d.w.z. de trede van „het dogma" is een onwerkelijkheid. „Het dogma" bestaat niet, tenzij dan als „verhouding", die evenwel niet „te weten", noch te „hebben" is. De leerstellingen en dogmen worden wel „geweten", wel door ons „bezeten" (we „hebben" ze). Maar met „het dogma" staat het zóó niet. Het is een pure abstractie.

En als men daar eenmaal op gelet heeft, dan blijkt Barth verder om zichzelf heen te draaien. Hij spreekt wel van „het" dogma als kerkelijke verkondiging, voorzover ze met den bijbel als Woord Gods overeenstemt, en geeft dus den indruk, alsof inderdaad deze verkondiging der kerk in bepaalde fixeerbare, op papier vastlegbare woorden (volzinnen) met Gods Woord overeenkwam (want men verkondigt toch geen flitsen, geen bloote betrekkingen, geen „leeg" categorieën, geen „mathematische" betrekkingen?). Maar meer dan schijn is het niet, omdat, volgens Barth, ook hier, zulk een vastleggen der geopenbaarde waarheid haar „verzakelijkt" en „ontpersoonlijkt", d.w.z. de waarheid loomaakt van, uitlicht uit de levende betrekking van den geloovige op den persoonlijk hem aansprekende God. Zoo blijkt deze derde trede (Stufe) van „HET" dogma dus in het betoog niet meer te zijn dan een hulp-begrip, waaraan alle werkelijkheid ontbreekt; dit (het) dogma valt in deze wereld niet te construeeren.

En als wij dan deze derde trede weer zien als bovenbouw „boven" de eerste en tweede (a en b), dan verwonderen we ons over de tragiek van cirkelredeneringen, waarin Barth zich hier verkwijlt. Hoe ter wereld kan men bij zóó groote denkraacht, als waarover Barth beschikt, zich een blinddoek voor de oogen doen, door te vluchten in de filosofisch zeer aanvechtbare, en op Barths eigen standpunt hier volstrekt onbarthiaansche onderscheiding tusschen „wezen" en „verschijning"? Hij zegt immers, dat leerstellingen en dogmen (a en b) verschijningen zijn van „HET dogma" (c)? Een WEZEN dat zich in VERSCHIJNINGEN openbaart, — dat is een eerste noodconstructie. Het wezen van een onrealiseerbare BETREKKING (verhouding) dat zich in verschijningen van reëel-gegeven denk-MATERIAAL (want dat zijn a en b toch) openbaart, dat is een tweede noodconstructie. Ik kan het niet anders zien: het is alles wanhoopsconstructie van een, die zich handhaven wil, en het niet kan.

Vandaar ook de tegenstrijdigheden, die zich opstapelen.

Nummer 1: de leerstellingen (a) en dogmen (b) moeten gevormd worden naar het MODEL van c: „HET" dogma (nabilden, zegt Barth, hij gebruikt het in de filosofie en vooral in zijn eigen theologie zoo gevaarlijke woord). Maar hoe kan ik een „betrekking" „nabilden", namaken? Ik kan slechts concreet gegeven materiaal bewerken naar een zekeren mij voor oogen staanden stijl (type), maar den stijl, de betrekking zelf kan ik niet „namaken". Ik kan slechts „NACHbilden" wat ik „heb" en „weet"; niet wat ik niet heb of weet.

Nummer 2: eerst heeten leerstellingen en dogmen (a en b) onderste treden van de ladder, waarboven dan „het" dogma (c) als eerste trede gedacht is; even later heet het, dat van „het" dogma (als betrekking, of verhoudingsbegrip) uit, ook alle leerstellingen en dogmen tot zulke betrekkingen begrip worden. Maar hier is het beeld van de drie treden weer geheel prijsgegeven, gelijk het „beeld" van het „nabilden" tevens als zin-loos is achterhaald. Hier wordt om de positie te redden, gegrepen naar bekende filosofische onderscheidingen (wezen-verschijning, Urbild-Abbild), maar de manier, waarop dat gebeurt, is tenslotte, het harde woord worde niet euvel geduid, al te haastig, en daardoor op dit bepaalde punt dilettantisch. Ik zeg dit niet, omdat ik Barths persoon degradeeren zou willen; als er één naar de ziel géén dilettant is, dan is hij die ééne. Maar ik zie in dit door-en-over-elkaar laten tuimelen van de principiële onderscheidingen in de filosofie een nood-sprong; een knabbel aan eigen grondaxioma's.

³⁾ Anders vervalt het woord „nabilden".

zonder radikale vernieuwing, vooralsnog. Reeds de enkele onderscheiding tusschen categorie en categoriemateriaal zou heel den rompslomp van de boven genoemde constructies hebben voorkomen. Ik beweer niet, dat deze laatste onderscheiding juist is; maar als men zelf zich tot het gebruik maken van de onderscheidingen „wezen-verschijning", „oerbeeld-afbeelding" laat verleiden, dan moet het tenminste met ernst gebeuren. Dien ernst kan ik in deze passages niet vinden. Heel die constructie van „het" dogma lijkt erg veel op het stellen van een „rein" (maar dan abstract) dogma tegenover het gegevene, concrete dogma, een „reine" relatie, tegenover een (in a en b) gegeven concrete relatie (of materiaal), dat is weer het duistere punt), van „rein" denken tegenover „ons" denken. Maar Kierkegaard, dien Barth ook in deze nieuwe dogmatiek nog steeds voor zich behouden wil, en wiens naam als vaandelinscriptie hij nog steeds aan anderen betwist, zou zich, men vergunne mij het nare „beeld", hier in zijn graf omkeeren. Hoe heeft die niet tegen Hegel heel dat begrip van het „reine" zijn (en „denken") gecritiseerd, en er een loopje mee genomen?

b) Wat het tweede betreft: niet alleen de constructie van a, b, en c zelf is imaginair, maar ook alles, wat de kerk heeft, wordt hier in den nevel gezet. Ik kom maar niet terug op wat ik verleden week schreef: dat n.l. de christelijke „rede", de kerkelijke „verkondiging" zelf, het duistere punt is; maar ik wijs er wel op, dat het verleden week dienontrent gezegde hier nog buitengewoon versterkt wordt. Ook hier is alles weer een groot vraagteken. En tegenstrijdig. De door de kerk gedefinieerde waarheid heet zelf een VRAGEN naar „HET" dogma. En ze was er naar gevormd (nabilden)? Dit is of vervallen op Schleiermacher en op de klip van het zelfvertrouwen, of het is oratorie. Slechts in zoverre leerstellingen en dogmen STREVEN naar de openbaringswaarheid is „HET" dogma een samenvatting ervan, zegt Barth. Maar hoe zal dan ooit de dogmatiek als wetenschap kunnen corrigeren en critiseren (zie verleden week) wat de kerk spreekt? Deze vraag krijgt nu tragische beteekenis; immers, de dogmatiek, zegt Barth, „VRAAGT" naar dat wonderlijke gedachten- ding van „het" dogma, maar is in dat vragen blijkbaar één met de kerk, als zij de waarheid om-schrijft (zie boven), en met de theologie. Het kerkelijke dogma kan slechts heenwijzen naar de openbaringswaarheid; de „dogmen", en „het" dogma staan er in dit opzicht precies even armoe-dig voor.

Als we dan zoo telkens weer lezen, dat de door de kerk geformuleerde waarheid niet dat groote („het") dogma zijn kan, doch zelf een vraag is naar dat wonder („het") dogma, en als we dan daarbij mogen vermoeden, dat deze oerkreet om „het dogma" dan toch zeker wel een oerklink in de „christelijke rede" wezen zal, dan verstaan we weer niet, hoe hier kan gezegd worden, dat deze door de kerk geformuleerde waarheid als VRAAG de dogmatiek kan en moet „leiden". De dogmatiek moest immers de christelijke rede critiseren en corrigeren?

Een samenvatting van „leerstellingen" voorzover zij goed willen, zuiver streven, dat is dus dit mirakel van „het" dogma. Maar hier construeert Barth zijn tekeningen in de wolken. Hier wordt Kierkegaard geheel losgelaten. En Calvin ook. Hier vlucht hij uit het concreet gegevene, vooral waar het zijn eigen positie „critiseert en corrigeert". Hij heeft de grenzen van de dogmatiek willen aanwijzen, maar eindigt, gelijk onzerzijds voorspeld is, met rookgordijnen over alle grenzen te leggen.

Het is tragisch, maar het ligt aan de grondaxioma's. Het ligt aan de nog steeds niet losgelaten oer-axiomen. Het ligt hieraan, dat Barth wel van den „knecht", doch niet van het „kind" Gods uitgaat in zijn constructie van de verhouding tusschen God en mensch.

Niet, alsof het o.i. goed zou zijn, uit te gaan van het „kindschap", want er moet worden uitgegaan van Gods „Vaderschap". Maar als inplaats van het knechtschap het kindschap tot motief genomen werd, ware al veel gewonnen. Thans zitten we ons, als we Barthianen zijn, verlied te kijken op een Unum Sanctum Dogma, dat precies even onwezenlijk, on-konkreet, imaginair, en (naar Barths eigen woorden) vóór het eind der wereld nooit bereikbaar is, als de Una Sancta (Ecclesia) van sommigen (of zijn het er velen?) het is, die op hun zelfgeteekend Una-sancta-schetsje verliefde blikken werpen, om alzo evenwel en passant te vergeten, dat zo de kerk van vleesch en bloed hebben lief te hebben. Het „dagboek van den verleide(r)" kent wel vaker pagina's, met deschoon-klinkende belijdenis, dat hij de „zuivere" vrouw (heid), das „reine" Weib, bijzonder erg bemint. Maar God de Wetgever zegt hem, dat het zevende gebod geldt van de vrouw, die in zijn keuken staat.

Pas dat nu maar toe op de Una Sancta en op „het" „reine" dogma.